

STRATEGII DE DEZVOLTARE COMUNITARĂ ÎN CONTEXTUL PROIECTELOR SOCIALE ÎN MEDIUL RURAL

COMMUNITY DEVELOPMENT STRATEGIES IN THE CONTEXT OF SOCIAL PROJECTS IN RURAL AREAS

Reghina ERHAN, ORCID: 0000-0001-7418-4402
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 316.42:352:330.59

e-mail: trinity636232@gmail.com

Decalajele în dezvoltare dintre rural și urban au făcut din dezvoltarea comunitară o practică predilectă în ruralul sărac. Pe baza statisticilor care arată că la nivel mondial majoritatea covârșitoare a săracilor locuiește în rural, Națiunile Unite se preocupă de dezvoltarea rurală prin politici, programe și agenții special create [1, p. 23].

„Strategiile de dezvoltare comunitară” sunt ghidate de principii generale și cu greu putem identifica „modele” coerente de dezvoltare. Aceasta deoarece variabilele care influențează dezvoltarea sunt extrem de numeroase, iar condițiile concrete în care se implementează strategiile diferă de la un context sociocultural la altul [2, p. 102].

Conform lui Rothman și Tropman (1987), pot fi identificate trei mari modele de dezvoltare comunitară: *cel al dezvoltării comunitare care pune accentul pe componenta de sociabilitate; cel al serviciilor sociale; și cel al acțiunii sociale* [2, p. 102].

1. Modelul dezvoltării comunitare „pure” sau al dezvoltării prin sociabilitate (denumit dezvoltare locală în abordările americane) accentuează o componentă sociologică, comunitatea având aici un sens apropiat de cel din sociologia clasică. În interiorul acestui model, sunt centrale așa-numitele obiective de proces: creșterea solidarității, integrării, a coeziunii la nivel comunitar, referindu-se la valori, atitudini, aspirații, rețele de relații. Crearea „capacității comunitare” prin participare este esențială, aceasta însemnând că respectiva comunitate dezvoltă în timp abilități care îi dau posibilitatea de se a manifesta în mod coerent și unitar, de a se ajuta pe sine însăși. Abordarea capitalului social se încadrează mai degrabă în această perspectivă. În spațiul american, dezvoltarea comunitară s-a concretizat prin crearea unor programe de tip vecinătate, cooperare în domeniul educației adulte, rețele informale de informare etc.

2. Un al doilea model este cel al serviciilor sociale, planificării sociale sau politicilor sociale, în care obiectivele sunt mai degrabă de conținut, cu alte cuvinte, scopul este acela al creării unor programe concrete care să rezolve probleme sociale sau să umple „golurile” de acoperire a serviciilor sociale. În timp ce primul model este mai degrabă sociologic, cel de-al doilea este revendicat cu precădere de asistența socială. Preocuparea este oferirea de bunuri și servicii celor care au nevoie de ele cu ajutorul experților care pot iniția sau facilita procesele de schimbare.

Modelul planificării sociale, al politicilor sociale include obiective specifice de rezolvare a problemelor sociale cu care se confruntă comunitatea: alcoolism, delincvență juvenilă, locuire, șomaj etc. Strategia de schimbare, în acest caz, include cercetarea științifică a problemelor și luarea celei mai bune decizii pe baza cunoașterii cât mai complete a realității. Agentul comunitar are el însuși abilități de cercetare sau apelează la experți fiind, în același timp, și cel care contribuie la implementarea programului. Structura de putere poate fi cea care angajează agentul comunitar sau îl susține în eforturile sale.

3. Ultimul model este cel al acțiunii sociale în care importantă este mobilizarea socială împotriva unei in justiții percepute de către oamenii din comunitate și care poate elimina astfel obstacolele din calea dezvoltării comunității. Acesta se concentrează asupra obiectivelor referitoare la aspecte care țin de nedreptatea pe care oamenii o percep în comunitate. În Statele Unite, Alinsky a fost cel care a impus acest model de provocare a structurii puterii și de schimbare a distribuției acesteia la nivel comunitar. Mișcările sociale care au avut ca scop obținerea reducerii taxelor, obținerea unor drepturi, șanse egale, eliminarea discriminării, câștigarea unor drepturi sociale pot fi încadrate în această abordare. Deși acestea sunt considerate obiective de conținut, acțiunea socială poate include și obiective de proces, ea contribuie la creșterea integrării sociale a anumitor categorii defavorizate sau a coeziunii sociale la nivel comunitar.

Din modelele de dezvoltare comunitară descrise, reiese trei tipuri de strategii: (1) strategia intervenției autoritare; (2) strategia centrată pe client; (3) strategia reformei radicale [1, p. 24].

1. *Strategia intervenției autoritare.* Strategia presupune un agent (de obicei, din afara comunității) care induce schimbările prin propunerea de proiecte și planuri care sunt în interesul comunității, iar localnicii, prezumptiv raționali, subscriu propunerilor. Argumentul fundamental al acestui model este dat de presupusa ignoranță și proasta circulație a informației înspre comunitate. Agenții din domeniile științelor sociale au aici un rol secundar: acela de a facilita adoptarea și difuzarea noilor tehnologii care îmbunătățesc viața oamenilor. Agentul extern aduce cu sine informații, cunoștințe, abilități care lipsesc comunității, iar cercetarea de natură științifică extinde baza cunoașterii.

Criticile aduse acestei strategii se centrează pe problematica lui „*locus of control*” în procesul de dezvoltare, respectiv cine decide care este problema care cere soluție și care este cel mai bun curs al acțiunii? Cine decide dacă sunt sau nu resurse suficiente? Riscul este de a diminua autonomia locală. Prin contrast, alte două strategii, cea centrată pe client și strategia reformei radicale, oferă comunităților șansa de a-și decide singure soarta.

2. *Strategia centrată pe client,* cu o bază ideologică populistă, plasează accentul pe egalitate politică și suveranitatea cetățenilor ca mijloace prin care aceștia pot deține controlul asupra propriilor destine. Principala funcție a statului este de a garanta fiecărui cetățean dreptul la libertate de expresie. În vreme ce conceptele promovate de acest mod de intervenție provin din vechile teorii ale democrației și în liberalismul modern,

declarațiile contemporane ale ideologiei populiste derivă din științele sociale. De aceea apare evident contrastul dintre acest gen de intervenție și cel al strategiei autoritare care își are rădăcinile ideologice în științele naturii. Notele distinctive ale strategiei centrate pe client sunt următoarele: 1) toți oamenii sunt inerent activi în a-și căuta modalități de satisfacere a nevoilor; comportamentul lor este rațional și are un scop, iar experiențele lor zilnice sunt continue și ei permanent își evaluează utilitatea comportamentului și a consecințelor în atingerea scopului care este, în principal, satisfacerea nevoilor; 2) oamenii învață din experiențe și dezvoltă un sistem funcțional de credințe, valori și comportamente; 3) învățarea experiențială este metoda prin care se dobândește încredere și se testează realitatea mai degrabă decât experimentele oamenilor de știință; 4) exercitarea drepturilor cetățenești constă și în angajarea în noi experimente și încorporarea a ceea ce s-a învățat din viața de zi cu zi. Astfel, agentul schimbării învață să lucreze în parteneriat cu cetățenii care participă activ la definirea problemei, identificarea soluțiilor alternative și a resurselor existente și la alegerea cursului acțiunii. Membrii comunității sunt considerați ca egali în deținerea de cunoștințe, iar problema agentului extern este de a facilita integrarea acestora în cele cu caracter pur tehnic.

3. *Strategia reformei radicale* încorporează o largă paletă de stiluri tactice – de la dezacorduri civile nonviolente la terorism sau persuasiuni ale partidelor politice de extremă stângă sau dreaptă. Ceea ce le este comun acestora este un set de asumții: 1) toți cred în existența unei in justiții încorporate în sistem și a unei inegalități pe care cei care dețin puterea o perpetuează pentru propriile beneficii; 2) cei care dețin puterea nu sunt dornici de reforme; 3) schimbarea necesară nu se poate face decât luptând împotriva deținătorilor puterii.

Referințe:

1. BUȚIU, C.A. *Dezvoltare comunitară* [online]: *Suport de studiu*. Alba Iulia, 2010. 40 p. [citată pe 08.08.2022]. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/76590620/Butiu-dezvoltare-comunitara-2010>.
2. PRECUPETU, Iu. *Strategii de dezvoltare comunitară*. Iași: Expert Projects, 2006. 204 p. ISBN (10) 973-86263-9-0.